

چکیده تفسیر سوره دهر (انسان نمونه)

۱. تبیین هندسه تربیتی. علت نامگذاری این سوره شریفه به انسان.
۲. چرا این سوره نازل شده؟
۳. شرح بسم الله. اسم الله چه کسانی هستند و چرا واسطه میشوند؟ وساطت در خلقت یا تربیت؟
۴. چرا آیه اول بصورت سؤال مطرح شده است؟ استفهامات در قرآن، چرا؟
۵. مطرح شدن زمان در این آیه شریفه، مفهوم زمان و مکان در قرآن کریم.
۶. توضیح اسامی زمان در قرآن کریم. آن - ساعت - یوم - سنه - حین - دهر - سرمد - ابد.
۷. لیل و نهار در قرآن.
۸. آیا خداوند متعال در آیه اول این سوره شریفه، نفی مذکوریت کرده یا نفی موجودیت؟ تفاوت این دو در چیست؟
۹. آیه دوم ساختار ماهوی و بدنی انسان و رابطه این دو را توضیح میدهد.
۱۰. روح و جسم، رابطه این دو و اقتضائات هر کدام در انسان.
۱۱. جهان هستی، عالم کبیر و انسان، عالم اکبر.
۱۲. بروز تمام صفات و کمالات، از ترکیبات مادی و روحی بدن انسان (قسمت اول آیه دوم)، متوقف بر احتیاج و ابتلاء است (قسمت دوم آیه دوم نبتلیه فجعلناه سمیع بصیر)
۱۳. منظور از شنوایی و بینایی در این آیه چیست و چرا بروز این دو متوقف بر ابتلاء است؟
۱۴. توضیح کلمه ابتلاء و بلاء.
۱۵. چرا افزایش ایمان در انسان با افزایش ابتلاء رابطه مستقیم دارد؟ شرح آیات و احادیث مربوطه.
۱۶. بلاء به چه دلیل بوجود می آید و نتیجه ابتلاء چیست؟
۱۷. رشد علمی بشریت نتیجه احتیاجات و ابتلائات است.
۱۸. انسان از هفت راه و هفت طریق معلومات زیادی به دست می آورد که همه این معلومات در نتیجه ابتلاء و احتیاج است. از طریق حواس پنجگانه، حس ششم که استدلال از محسوس به محسوس نامیده

می شود که آن را واهمه و مخیله می نامند، و حس هفتم که آن را قوه عاقله نام گذاری می کنند.
(استدلال از محسوس به نامحسوس یا معقول)

۱۹. ابتلا، از این جا پیدا میشود که وقتی خداوند بنده خود را در حالی ببیند که به مادیات و زندگی دنیا علاقه پیدا کرده، چنان علاقه و محبتی که او را از ایمان و علاقه به خدا باز می دارد و در دنیا متوقف می سازد. آن مال و ثروت و نعمتی که طرف علاقه و توجه و مایه رکود انسان است، از او می گیرد و بنیان هدف او را خراب می کند. در این خرابی بنیان هدف، به خدا پناهنده می شود و ایمان او قوت می گیرد. اگر انسان، حالت مال پرستی داشته باشد و به مال دنیا محبتی پیدا کند که در برابر محبت به خدا و آخرت قرار گیرد و یا این که محبت به زندگی و دنیا بر محبت به خدا بچربد، در این دو مورد، مال و ثروتی که طرف علاقه و محبت انسان است از او می گیرد، و چنین انسانی به بالای فقر مبتلی می شود. و همین طور محبت به مقام و فرزندان، انسان اگر می خواهد مبتلا نشود بایستی در زندگی مواظب باشد، که هر چه دارد از نظر اطاعت خدا و رضای او دوست داشته باشد، علاقه او به دنیا و زندگی، تابع علاقه خدا به دنیا و زندگی او باشد و خود را در دنیا مانند وکیل و مامور بشناسد تا در حکمت خدا واجب نگردد مال و ثروت از او گرفته شود. انسان مؤمن وقتی به حادثه ای مبتلا می شود به خدا پناه می برد و آن پناهندگی، ایمان و رابطه او را با خدا محکم می سازد و از طریق همان ارتباط، شنوایی و بینایی در انسان به وجود می آید. لذا در آیه شریفه می فرماید: نبتلیه فجعلناه سمیعاً بصیراً. بنابراین مقدمات، احتیاجات و ابتلائات دو عامل بزرگ برای پیدایش علم و ایمان و پیمودن راه تکامل می باشد.

۲۰. در اثر احتیاجات علم پیدا می شود و در اثر ابتلاء، معارف توحیدی بدست می آید، زیرا ابتلاء در اثر نابودی ثروت و سلامتی به وجود آمده است، تا این که انسان علاقه خود را از سرمایه موجود قطع کند و خدا را طرف علاقه قرار دهد و فکر خود را از پناهندگی به مال و مادیات به پناهندگی خدا انتقال دهد.

۲۱. ابتلائات برای کسانی مقدر می شود که می توانند حوادث زندگی خود را به خدا مربوط سازند و به او پناهنده شوند اما کسانی که نمی توانند از حوادث به خدا پناهنده شوند و از ابتلاء به حوادث در آنها تکاملی به وجود نمی آید، بلا و مصیبت برای آنها مقدر نمی شود زیرا اگر سرمایه موجود از آنها گرفته

شود به جای این که چراغ امیدشان روشن گردد، به یاس و نومیدی دچار می‌شوند و یا دست به کار نامشروع می‌زنند. ابتلائات برای کسانی مقدر می‌شود که فقط و فقط ایمان داشته باشند.

۲۲. آیه : « انا هدیناه السبیل اما شاکرا و اما کفورا » در این آیه خداوند تذکر می‌دهد که ما انسان را بعد از پیدایش شنوایی و بینایی به راه راست هدایت می‌کنیم و بعد از هدایت و راهنمایی، انسان‌ها به دو دسته شاکر و کافر تقسیم می‌شوند. در این آیه شریفه سه بحث جالب توجه است. یکی آنکه هدایت الهی بعد از پیدایش بینایی و شنوایی است. دوم اینکه هدایت تشریحی بوسیله پیغمبران و هدایت تکوینی به وسیله اراده خداوند متعال واقع می‌شود. سوم اینکه به دنبال هدایت تشریحی، کفر و ایمان ظاهر می‌گردد و بعد از هدایت تکوینی پیدایش کفر ممکن نیست. هر کس به اراده خدا هدایت شود حتماً به ایمان و انسانیت هدایت شده که در اثر آن به بهشت می‌رسد و هر کس به دعوت پیغمبران و راهنمایان دیگر هدایت شود ممکن است بعداً به راه کفر و یا ایمان برود. ایمان و هدایت او صددرصد قطعی نیست.

۲۳. مراحل سه‌گانه هدایت.

۲۴. سعید و شقی و مقدرات هر کدام از آنها.

۲۵. بداء چیست؟

۲۶. ثواب و عقاب نتیجه کفر و ایمان است یا مزد و جریمه؟

۲۷. در صورتیکه عذاب‌های دنیا و آخرت نتیجه کفر و گناه باشد، و نتیجه هم که قابل انفکاک از کفر نیست، درخواست عفو و مغفرت از خداوند متعال چه فایده‌ای دارد؟

۲۸. جهنم سازی نتیجه عمل انسان و بدست انسان است ولی بهشت سازی به اراده خداست.

۲۹. مکانیسم و چگونگی عفو و مغفرت.

۳۰. چگونگی تاثیر دعاها و عبادتها.

۳۱. معنای غل و زنجیرها و سدها و آتش‌هایی که خدا برای کفار معین کرده است چیست؟ (سوره یاسین)

۳۲. کیفیت لذت‌های بهشتی.

۳۳. نذر و وفای به نذر.

۳۴. چگونه ولایت و محبت به انسانهای کامل می تواند سبب نجات شود؟
۳۵. رعایت و عدم رعایت حقوق خدا و خلق خدا چه نتیجه آخرتی دارد؟
۳۶. شرح سه مرحله در خدمات اجتماعی (مواخات، مواسات و ایثار)
۳۷. چرا ائمه ع پیدایش حکومت از طریق قهر و غلبه را نمی پذیرند؟ دلیل ایثار آنها در شهادت چیست؟
۳۸. منظور از اینکه چهره روز قیامت خیلی گرفته و خشن است و شر روز قیامت در طیران است، چیست؟
۳۹. مشخصات زندگی بهشتی.
۴۰. زندگی آخرت در ادامه زندگی دنیا یک روند طبیعی است. مانند روز در ادامه شب. (معنای روز و شب در قرآن)
۴۱. قیامت با قیام زمان عج شروع می شود.
۴۲. پادشاهی و مُلک عظیم در زندگی آخرتی سهم چه کسانی است؟
۴۳. هر آنچه در قرآن برای کفار نفی می شود برای مؤمنان اثبات می شود.
۴۴. معنای نزول قرآن و کیفیت نزول آن، چرا گاهی از باب افعال و گاهی از باب تفعیل است؟
۴۵. چرا قرآن نمی تواند توسط انسانی مانند رسول اکرم ص نوشته شده باشد؟
۴۶. نزول از باب افعال به چه معنی است؟ چرا باب افعال استفاده شده است؟ بیان لطائف قواعد ادبی در مورد معانی ابواب مزید فیه (افعال و تفعیل و مفاعله و تفاعل و تفعّل و افتعال و استفعال و انفعال ...)
۴۷. چرا معانی قرآن از طریق الفاظ آن قابل درک نیست؟ چرا اختلاف در برداشت بوجود می آید؟
۴۸. قرآن: نزول تدریجی یا نزول دفعی؟
۴۹. نزول از باب افعال به معنی تحول تکوینی به سوی کمال. (انزلنا الحديد، انزلنا من الثمرات رزقا لکم)
۵۰. نزول از باب تفعیل به معنی نزول آیات بر پیامبر اکرم ص است.
۵۱. چرا در برخی آیات بعد از کلمه انزلنا کلمه الی استفاده شده است و در برخی آیات کلمه فی؟ (انزلنا الیکم نورا مبینا. انزلنا فی ليله القدر) تفاوت این دو در چیست؟
۵۲. آثم و کفور چه کسانی هستند؟

۵۳. دستور به عبادت در صبح و شام و نیمه‌های شب به چه دلیل است؟ خاصیت عبادت‌ها و دعاها در چیست؟

۵۴. اقسام سه‌گانه نعمت‌ها و راه وصول به آنها. ارزش جلب محبت و رضایت خداوند متعال.

۵۵. طبقه بندی انسانها از نظر نفع و ضرر برای یکدیگر.

۵۶. چرا در آیه ۲۷ زندگی دنیا را با عنوان عاجله یاد کرده است؟ دلیل فناء دنیا و بقای آخرت در چیست؟ چرا زندگی دنیا از توانایی اداره انسان عاجز است؟

۵۷. توضیح روابط اجتماعی در آیه ۲۸ و حکمت ارتباط انسانها با یکدیگر. چرا تمدن، چرا اجتماع و چرا احتیاج به یکدیگر؟

۵۸. چرا روابط خویشاوندی فقط در انسانها وجود دارد؟

۵۹. سایر اشتراکات در انسانها: شغل، وطن، مذهب و..... و اشتراک غیر قابل زوال: برادری ایمانی.

۶۰. شرح تذکره بودن قرآن در آیه ۲۹.

۶۱. بخل در علم. وظیفه کسانی که می‌دانند چیست؟

۶۲. راه به سوی خدا چگونه است؟

۶۳. موضوع مشیت و اراده خداوند متعال در آیه آخر.

۶۴. علم و آگاهی خدا به عمل بندگان. مشیت و خواست خدا به عمل بندگان تعلق می‌گیرد. اگر خدا نخواهد، بندگان عمل بد و خوبی انجام نمی‌دهند و نمی‌توانند انجام دهند. اراده خدا چیست و امتیاز اراده با مشیت و علم خدا کدام است؟

۶۵. چرا خداوند متعال اجازه انجام گناه را می‌دهد؟